

Informacinis pranešimas

iš ES narkotikų stebėsenos agentūros Lisabonoje

2021 M. EUROPOS NARKOTIKŲ VARTOJIMO PAPLITIMO ATASKAITA. PAGRINDINIAI AKCENTAI

Europos narkotikų rinka yra atspari pokyčiams, kuriuos sukėlė COVID-19 pandemija

(09.06.2021, LISABONA — **EMBARGO 11.00 val. Vidurio Europos laiku (CET), 10.00 Lisabona**)

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (EMCDDA) šiandien skelbia savo **2021 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitą. Tendencijos ir pokyčiai**, naujausių metinę su narkotikais susijusios padėties Europoje apžvalgą ⁽¹⁾. Remiantis 29 šalių (ES 27, Turkijos ir Norvegijos) duomenimis, ataskaitoje pateikiama naujų įžvalgų apie sudėtingas ir kintančias narkotikų problemas ir **COVID-19** atsparios narkotikų rinkos poveikį sveikatai ir saugumui.

Ataskaitoje įspėjama apie riziką visuomenės sveikatai, kurią kelia didesnė įvairovė, dažnai labai stiprių ar grynų medžiagų bei jų prieinamumas ir naudojimas. Joje taip pat aprašoma, kaip organizuotos nusikalstamos grupės suaktyvino neteisėtą narkotikų gamybą Europoje, kad išvengtų kovos su nelegalia veikla priemonių, taip sukeldamos riziką aplinkai, sveikatai ir saugumui. Remiantis naujausiu **EMCDDA** greito vertinimo tyrimu, ataskaitoje nagrinėjamas pastarojo meto **COVID-19** pandemijos poveikis narkotikų rinkoms, naudojimui ir paslaugoms ⁽²⁾.

Už vidaus reikalus atsakinga Europos Komisijos narė Ylva Johansson sako: „Narkotikai yra nuolatinė ir nuolat kylanti grėsmė milijonų žmonių gyvenimui. *2021 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje* pateikiami naujausi šio gyvybiškai svarbaus klausimo įrodymai, kurie iškreipia mūsų visuomenės struktūrą, skatina smurtą ir kelia pavojų mūsų piliečių sveikatai ir saugumui. Esu ypač susirūpinusi dėl labai grynų ir stiprių medžiagų, platinamų mūsų gatvėse ir internete, ir dėl vien tik ES 2020 m. nustatytų 46 naujų narkotikų. Rengdamos naujas ES saugumo ir kovos su narkotikais strategijas, mūsų valstybės narės turės imtis stiprių priemonių šiai ekstremaliajai situacijai spręsti taikant subalansuotą požiūrį, pagal kurį bus sprendžiama ir pasiūlos, ir paklausos problema ir kurį remis EMCDDA.“

EMCDDA direktorius Alexis Goosdeel priduria: „*2021 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitoje* parodoma, kiek per pastaruosius 25 metus pasikeitė su narkotikais susijusi padėtis – narkotikai dabar yra labai paplitusi problema, daranti poveikį visoms pagrindinėms politikos sritims. Stebime dinamišką ir prisitaikančią narkotikų rinką, atsparią COVID-19 sukeltiems pokyčiams. Taip pat matome, kad narkotikų vartojimas tampa vis sudėtingesnis, nes vartotojai susiduria su įvairesnėmis labai stipriomis natūraliomis ir sintetinėmis medžiagomis. Turime skubiai pripažinti, kad egzistuoja ne tik platesnis žmonių, kurie šiuo metu asmeniškai patiria su narkotikais susijusių problemų, ratas, bet ir tai, kad šios problemos daro poveikį mūsų bendruomenėms vis įvairesniais būdais. Todėl manau, kad visose socialinės, sveikatos ir saugumo politikos srityse labai svarbu taikyti įrodymais pagrįstus ir integruotus atsakus, numatytus naujojoje ES kovos su narkotikais strategijoje“.

Kokį poveikį COVID-19 turi narkotikų pasiūlai ir vartojimui?

Atspari ir labiau skaitmeninėmis technologijomis pagrįsta narkotikų rinka – pateikiant naujausio **EMCDDA** tendencijų tyrimo išvadas, šiandienos ataskaitoje parodoma, kaip narkotikų rinka toliau prisitaiko prie COVID-19 sukeltų pokyčių, nes narkotikų prekeiviai prisitaiko prie kelionių apribojimų ir

sienų uždarymo. Didmeniniu lygmeniu tai atspindi tam tikri neteisėtos prekybos maršrutų ir metodų pokyčiai: daugiau dėmesio skiriama kontrabandai per įvairiarūšius konteinerius ir komercines tiekimo grandines ir mažiau kliaujamasi žmonių kaip kurjerių naudojimu. Kanapių auginimas ir sintetinių narkotikų gamyba ES išliko stabilūs tokia lygyje kaip ir iki pandemijos, gamybos vietų aptikimas nesumažėjo. Nors ankstyvojo apribojimų dėl COVID-19 pandemijos laikotarpiu buvo sutrikdytos mažmeninės prekybos narkotikais gatvėje rinkos ir pranešta apie tam tikrą lokalizuotą trūkumą, narkotikų pardavėjai ir pirkėjai prisitaikė vis dažniau naudodamiesi šifruotų pranešimų paslaugomis, socialinių tinklų mobiliosiomis programėlėmis, interneto šaltiniais, paštu ir pristatymo į namus paslaugomis. Ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į tai, ar ilgalaikis pandemijos poveikis gali sukelti tolesnį narkotikų rinkų skaitmeninimą.

Nuo naktinio gyvenimo iki namų aplinkos – Iš įrodymų matyti, kad ankstyvuojų apribojimų dėl COVID-19 pandemijos laikotarpiu vartotojai mažiau domėjosi cheminėmis medžiagomis, kurios paprastai siejamos su rekreaciniais įvykiais (pvz., MDMA), nes žmonės daugiau laiko praleido namuose. Tačiau nuotekų ėminių analizė (kai kuriuose Europos miestuose) rodo, kad 2020 m. vasarą nustačius judėjimo, kelionių ir socialinių susibūrimų apribojimus, daugumos narkotikų vartojimo mastas sumažėjo. Tarp nerimą keliančių su pandemija susijusių pokyčių yra galimo krekto prieinamumo ir vartojimo padidėjimo kai kuriose šalyse požymiai.

Benzodiazepinai dėmesio centre – kyla konkrečių problemų dėl netinkamo benzodiazepinų vartojimo – jie vartojami ne pagal terapines indikacijas arba nėra licencijuoti medicinos reikmėms Europoje. Šių narkotikų vartojimo paplitimas didėja tarp prie didelės rizikos grupės priskiriamų narkotikų vartotojų, laisvės atėmimo vietose esančių asmenų ir kai kurių pramoginių narkotikų vartotojų grupių; tai gali būti susiję su didele šių medžiagų pasiūla ir mažomis sąnaudomis bei su pandemija susijusiomis psichikos sveikatos problemomis. Kartu su šios dienos ataskaita paskelbtas EMCDDA tyrimas apie nekontroliuojamą „naujų benzodiazepinų“ atsiradimo naujų psichoaktyviųjų medžiagų (NPM) rinkoje riziką, susijusią su apsinuodijimais ir mirtimis ⁽³⁾.

2021 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita. Pagrindinės išvados

Kanapių vartojimo lygis išlieka aukštas, bet didesnis THC kiekis kelia susirūpinimą dėl sveikatos – nustatytas THC kiekio kanapių dervoje padidėjimas (vidutinis intervalas: 20%–28%). Įspėjama apie stiprius sveikatos sutrikdymus, sukeltus kanapių, sumaišytų su stipriais sintetiniais kanabinoidais“.

Rekordinis konfiskuoto kokaino kiekis yra nerimą keliantis galimai padidėjusios žalos sveikatai signalas – 2019 m. konfiskuotas rekordinis 213 tonų kiekis (2018 m. – 177 tonos). Padidėjo kokaino grynumas, o gydymą pirmą kartą pradeda vis daugiau žmonių. Preliminarūs 2020 m. konfiskavimo duomenys rodo, kad pandemijos metu prieinamumas nesumažėjo.

Dėl stabilios amfetamino paklausos vietinė gamyba, vykdoma netoli vartotojų, yra pelninga – be gamybos įrenginių demontavimų, 2019 m. ES taip pat buvo konfiskuotos amfetaminui gaminti naudojamos cheminės medžiagos, iš jų 14 500 litrų BMK ir 31 tona MAPA (2018 m. jų buvo 7 tonos).

Metamfetamino gamyba ir prekyba rodo padidėjusio vartojimo Europoje potencialą – Europoje aptinkama tiek didelių, tiek mažesnių gamybos įrenginių, o dideli šio narkotiko kiekiai per ES yra transportuojami į kitas rinkas.

Pavojus sveikatai dėl didelio stiprumo MDMA produktų tiekimo – be vidutinio MDMA kiekio tabletėse ir grynumo milteliuose padidėjimo, taip pat nustatomi produktai su labai dideliu MDMA kiekiu. Preliminarūs 2020 m. duomenys rodo, kad susidomėjimas šiuo narkotiku apribojimų dėl COVID-19 laikotarpiu buvo mažesnis.

Toliau atsiranda naujų kenksmingų stiprių psichoaktyviųjų medžiagų – tarp jų yra nauji sintetiniai kanabinoidai ir nauji sintetiniai opioidai. 2020 m. Europoje pirmą kartą pranešta apie 46 naujas psichoaktyvias medžiagas, taigi bendras EMCDDA stebimų psichoaktyviųjų medžiagų skaičius siekia 830.

Ar rečiau vartojami narkotikai kelia vis daugiau problemų visuomenės sveikatai? – Rečiau vartojami narkotikai yra haliucinogenai, ketaminas ir GHB. Nerimą kelia tam tikrose vietose nurodomi intensyvūs naudojimo būdai.

Europoje konfiskuoti dideli heroino kiekiai rodo, kad galimai jo vartojimas auga ir didės žala – ES vis dar konfiskuojamas didelis heroino kiekis (7,9 tonos 2019 m.), todėl kyla susirūpinimas dėl galimo poveikio vartojimo lygiui.

Organizuotos nusikalstamos grupuotės intensyviai neteisėtą narkotikų gamybą Europoje – 2019 m. iš viso išardyta 370 neteisėtų laboratorijų.

Daugėja su narkotikais susijusių teisės pažeidimų, daugiausia – kanapių laikymas ir tiekimas – 2019 m. ES pranešta apie maždaug 1,5 mln. su narkotikais susijusių teisės pažeidimų; 82 proc. atvejų buvo susiję su vartojimu arba laikymu asmeninio vartojimo reikmėms.

Pirmą kartą nuo heroino vartojimo gydomi asmenys ir toliau švirkščiasi mažiau – nors švirkščiamųjų narkotikų vartojimas Europoje pastarąjį dešimtmetį mažėjo, jis tebėra pagrindinė su narkotikais susijusios žalos priežastis.

Norint pasiekti ŽIV ir HCV (hepatito C viruso) tvaraus vystymo tikslus, būtina didinti gydymo ir prevencijos mastą – didesnė prieiga prie integruotų tyrimų ir gydymo paslaugų yra svarbi tikslų įgyvendinimo dalis.

Opioidų ir kitų narkotikų sukeltos mirtys nuo perdozavimo išryškino paslaugų plėtros poreikį – didelę riziką keliantis medžiagų vartojimas ir kelių narkotikų vartojimas toliau skatina narkotikų sukeltus mirties atvejus Europoje.

EMCDDA valdybos pirmininkė Laura d'Arrigo daro išvadą, kad: „Kadangi su narkotikais susijusios Europos problemos toliau kinta, Europa taip pat turi į jas reaguoti. COVID-19 krizė parodė mums mokslinės, įrodymais pagrįstos ir palyginamos informacijos vertę. Šiandienos ataskaitoje pateikiama savalaikė analizė, kuri padės sprendimus priimančioms asmenims neatsilikti nuo naujų tendencijų ir pokyčių ir nustatyti sritis, kuriose reikia imtis skubių veiksmų. Naujoji ES kovos su narkotikais strategija ne tik apibrėžia tolimesnius veiksmus, bet ir dar labiau sustiprins mūsų gebėjimą veikti kartu, kad būtų apsaugota ES piliečių sveikata, gerovė ir saugumas“.

Pastabos

(¹) 2021 m. Europos narkotikų vartojimo paplitimo ataskaita (24 kalbomis): www.emcdda.europa.eu/edr2021

Nacionaliniai duomenys, kuriais grindžiama ataskaita, pateikiami 2021 m. statistikos biuletenyje:

www.emcdda.europa.eu/data

Ataskaitoje apibūdinama su narkotikais susijusi padėtis iki 2020 m. pabaigos, remiantis 2019 m. ir, jei yra, 2020 m. duomenimis.

(²) *Impact of COVID-19 on drug markets, use, harms and drug services in the community and prisons — Results from an EMCDDA trendspotter study (COVID-19 poveikis narkotikų rinkoms, vartojimui, žalai ir narkotikų paslaugoms bendruomenėje ir kalėjimuose - EMCDDA tendencijų tyrimo rezultatai)*, 2021 m. balandžio mėn. Skelbiama anglų kalba www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/impact-covid-19-drug-markets-use-harms-and-drug-services-community-and-prisons_en

www.emcdda.europa.eu/news/2021/emcdda-releases-third-trendspotter-study-on-covid-19-and-drugs_en

(³) *New benzodiazepines in Europe – a review (Nauji benzodiazepinai Europoje – apžvalga)*. Skelbiama anglų kalba.

www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/new-benzodiazepines-europe-review_en

www.emcdda.europa.eu/news/2021